MISTERELE
MAHALALELORU

SAU

CRONICA SCANDALOASA A ORAŞULUĬ.

№ 6.

REVISTA KARNAVALULUĬ SAŬ CRONIKA BALURILORU MASCATE.

SLATINEANU, BOSEL. POMU VERDE.

DE

N. T. ORAŞANU.

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE

BUCUREŞTĬ.
IMPRIMERIA NIFON MITROPOLITUL.
1858.

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE

REVISTA KARNAVALULUĬ

saŭ

KRONIKA BALURILORŬ MASKATE.

Dвne чinчĭ broшвrĭ tratate în вersвrĭ bвne шi rele, iatъ шi a шasea în nrozъ, ne kare kв onoare вi-o rekomîndŭ, saŭ maĭ bine nrin kare mъ rekomîndŭ kъ шtiŭ skrie шi nвцinъ nrozъ.

Aчeasta n'amŭ fъkвt-o dekît în folosвl чititorilorŭ, kъчĭ, daka aшŭ fi deskrisŭ în вersвrĭ toate amъnвntele balвrilorŭ maskate, mĭ arŭ fi trebвitŭ вnŭ maĭ mare nвmъrŭ de broшвrĭ, шi înkъ o dozъ de kanaчitate maĭ mвltŭ, de aчeea sînt sigвrŭ kъ nв mi se ва faчe чiчĭ o obiekцie din nartea чelorŭ чe bine воeskŭ a mъ чiti, шi înainte de a intra în materie, nв-mĭ maĭ rъmîne dekît o mikъ skвzъ a чere.

Шi aчeastъ skвzъ mĭ o fakŭ gramatiчii kontimnвranĭ шi nrogresimtĭ, kare nc aŭ îmbrъkatŭ limba, dвne moda karnaвalвlвĭ, în xaĭne de ar-

lekinŭ, de nъmaĭ, mtimŭ în че limbъ skriemŭ; mi noeцiĭ, kare, kъ drentъlŭ de liчenце noetiче, nъnŭ sъbiektъlŭ la singъlarŭ mi вerbъlŭ la nlъralŭ, adiektiвъlŭ femininŭ îlŭ akordŭ kъ sъbstantivъlŭ maskъlinŭ, mi o mъlцime de вiче-вersa.

Fiind-kъ nъkatъlŭ aчesta literariŭ e întinsŭ nrea mъltŭ, înkît чel чe вoemte a skrie чe-вa în romînemte se aflъ de odatъ într'ъnŭ labirintŭ din kare nъ noate emi lesne, de aчeea fie-kare skriitorŭ, mĭ a formatŭ, nrekît îl dъчe kanъlŭ, limbъ, gramatikъ mi ortografie a sa nronrie, ne вrînd se înцeleagъ de nivĭ ънŭ raцionamentŭ esklъsivŭ: alцiĭ mi maĭ nriчenъцĭ, вrînd sъ-mĭ dea aerŭ de astorĭ klasivĭ, s'aŭ anъkatŭ a kroi, ka dintr'o bъkatъ de materie, mĭ de kъвinte komnъse, kъ kare-mĭ ъmnlъ skrierile lorŭ, mi nentrъ kare, ka sъ noatъ fi înцelemĭ, sînt neвoiцĭ la sfîrmitъl fiekъria skrierĭ, sъ adaoце mi kîte ънŭ вokabъlariŭ; în sfîrmitŭ limba noastrъ de astъ-zĭ, dъ okazie a zive, dъne вekiъl nostrъ nroвerbŭ: kîte sate atîtea bordee, saŭ kîte kanete atîtea nъrerĭ, sevĭ saŭ nemerite, dъne kalitatea kanetelorŭ.

Eŭ, domnilorŭ, de mi ънiĭ mъ borŭ trata noate de tombaterъ, amŭ adontatŭ însъ limba, gramatika mi ortografia въlgъlъĭ, kъчĭ noblena, nъцinŭ îmĭ borbemte limba, din kaвsa mъltelorŭ relaцiĭ kъ streinĭ, mi a deseĭ întrebъinцъrĭ a limbelor franчezъ, цermanъ ш. ч. l; mi maĭ kъ seamъ kъ kъnoamteцĭ zikътoarea вeke mi adevъratъ kъ, totŭ

чe e alŭ tъŭ nъ-цĭ nlaче. Snoiцiĭ, вor sъ fie desnoцĭ, mi diktatorĭ absolъцĭ, borŭ de odatъ sъ ne latiniseze, чeea чe nъ nrea nriimemte majoritatea, saŭ nonolъlŭ, kare din nenorovire saŭ din întnrejъrъrile nolitiче, atît de kritiче mi de fatale nentrъ noĭ, n'a anъkat sъ se familiariseze nivĭ kъ limba вorbitoare din sînъlŭ sъŭ. Ka fidelŭ amikŭ alŭ nonolъlъĭ, kare ne-a nъstratŭ nînъ akъm, aчeasъ limbъ, kare a kътat tot d'aъna sъ afle ideĭ iar nъ sъ diskъte asъnra kъвintelorŭ ka fil-ologiĭ saŭ nolilogiĭ nostri, kare вrea sъ вazъ skremindъ-se moarivele ka sъ naskъ mъntele iar nъ mъntele ka sъ naskъ moarivile, вoiŭ skrie nъmaĭ nentrъ aчestŭ nonolŭ, în limba mi stilъlŭ sъŭ, mi nentrъ aчea narte de oameni kare se borŭ konвinце ka mi mine de adevъrъlŭ aчesta: kъ чine o ia iste ostenemte kъrîndŭ.

Aша dar fiinkъ ne amŭ înцelesŭ mi asъnra aчestъĭ nъnktŭ, iatъ-mъ gata a kъrma borba mi a intra în materie, fъrъ a въ maĭ aцiна kъriositatea mi nerъbdarea.

Ideĭ pregătitoare asupra balurilorŭ maskate din kapitală.

Aвemŭ, kъ вoia d-вoastrъ, în anъlŭ aчesta, ontŭ balъrĭ maskate, dibizate de onorabila Poliцie în balъrĭ de 1-a, a 2-a ші a 3-a ordinъ, saŭ balъrĭ nobile, semi-nobile, balъrĭ de soчietate, ші balъrĭ de rîndŭ.

Balъrile de întĭia ordine saŭ nobile sîntŭ: Balъlŭ din fosta salъ Slъtineanъ, nestre drъmŭ de biserika Sъrindarъl, ші balъlŭ din sala Bosel, neste drъmŭ de d-n Otetelemeanъ.

Balъrile de a doъa ordine, saŭ semi-nobile, stîntŭ: balъlŭ de la Homъl вerde (Xaцi Tamizŭ, saŭ xanъ roшъ) ne вliца Momilorŭ ші Xeraska, lîngъ st. George вekiŭ, ші balъlŭ din Dъdeskъ, вliца sf. Anostolĭ, kъ firma la drъmъlŭ de fierŭ (Eisenbahn.)

Balъrile de soчietate se daŭ nъmaĭ în sala lъĭ Bilчek, neste drъmŭ de шkoala militarъ, în aчelaшŭ lokalŭ вnde în чele-alte zile gъsemtĭ kafeneaoa de Hesta.

Iar balъrile de a 3-a ordine saŭ balъrile de rîndŭ, sînt: Balъlŭ lъĭ Ianoш (вezĭ broшъra a natra) ші balъlŭ lъĭ Lъkas, amîndoъ în grъdina Чiшmeцiŭ, ші balъlŭ, la salчia nletoasъ, ne вliца Flъmîndъ, în вънseaoa de albastrъ.

Fiind kъ mъlцĭ din чititorĭ, n'aŭ aвътŭ okazie a вizita toate aчeste balъrĭ, m'amŭ însъrчinatŭ eŭ kъ aчeastъ ostenealъ, ші-ĭ rogŭ a'-mĭ da ші d-lorŭ o alta maĭ mikъ, a чiti deskrierea чe fakŭ de aчeste balъrĭ, ші a se krede nreъmblîndŭ-se într'însele.

Bomŭ încene dar maĭ întliŭ kъ чele nobile, kъчĭ aша merце lъmea . . . . . .

. . . . . .

Balulŭ din fosta sală Slătineanu.

Nu mtiŭ de aĭ observat, isbitulŭ meŭ vititorŭ, kъ ku kîtŭ unŭ balŭ e maĭ nobilŭ ku atîtŭ e maĭ tristŭ mi maĭ reve. Oare etiketa vea mare ve domneute într'însele aduve aveastъ amorgire? orĭ maĭ sînt mi alte kause? Eŭ din narte-mi nu mtiŭ ve rъsunsŭ sъ-gĭ daŭ, dar mtiŭ kъ în seara kînd amŭ fostŭ la avestŭ balŭ, n'amŭ fъkutŭ de kîtŭ sъ kaskŭ, mi ne la o orъ dune miezulŭ nongĭĭ, mъ aflamŭ a kasъ ku kanulŭ ne kъnътiiŭ.

Sala, foarte frumosŭ dekoratъ mi iluminatъ, era nentru mine veea ve e nentru unŭ kanarŭ nrisonierŭ o kolibie de uurŭ; orkestra, subt direkgia nersonalъ a artistulуĭ nostru kanelŭ-maistrulŭ L. Wiest, kare linsea în avea searъ, kînta kîte odatъ aua de niano, înkîtŭ auzeamŭ, bioara artistulуĭ tъkîndŭ în denъrtare, la unŭ konvertŭ nartikularŭ.

Anrono de artiuti: Unŭ oare-kare, ve venise în seara aveea la balŭ, numaĭ ka sъ admire talentul maĭstrulуĭ nostru de muzikъ, (kъvĭ vitise ka mi mine în afiuŭ: „orkestra subt direkgia nersonalъ uvl“) mъ întrebъ unde noate fi subiektulŭ velŭ adusese aivĭ. Eŭ, kare mtiam unde linsea kanel-maĭstrul, îĭ snuseiŭ kъ se aflъ la unŭ konvertŭ. Eĭ! mtigĭ ve mъ întreabъ avelŭ originalŭ, dune aveea?... Mъ întreabъ, domnilor, kъ de kînd Bukureutenii saŭ fъkut aua marĭ d-matorĭ de muzikъ. Nu mtiam într'adevъrŭ ve sъ-l rъsunzŭ, mi krezînd kъ noeute a-mĭ ride de mine nrin sarkasmulŭ arunkatŭ asuura konvetъgenilor meĭ, (kъvĭ kunoskusemŭ de ne nronungie kъ nartikularulŭ meŭ era de vea-l-altъ narte a Oltului) mъ gъteamŭ a-ĭ vere satisfakgie, kînd unŭ domino rozŭ, kare uskulta la snatene fъrъ a fi vъzutŭ, zise ku o vove askungitъ de femee: de kînd a 'nvenutŭ a se fave kase marĭ kare nea skъnatŭ de muzika greerilorŭ. Avestŭ rъsunsŭ m'a fъkut sъ rîzŭ, mi lъsînd ne nartikularulŭ meŭ dedeiŭ brangulŭ, dominulуĭ rozŭ.

De mi eleganga kostumulуĭ mъsvii mele, nu o arъta a fi dekît din klasa vea mare, saŭ din klasa burgesiĭ aute, dar sniritul eĭ mъ înkînta, mi mъ simgiiŭ trasŭ fъrъ voia mea kътre dînsa; rъmînea numaĭ sъ aflu de era junъ. Delikateua miinilorŭ eĭ mînuuate, fineua taliĭ, albeua neligiĭ, gustul de toaletъ ve se vedea la vea maĭ mikъ funtъ de nandlikъ ve nurta, umbletulŭ eĭ elegantŭ, statura sa sveltъ, toate mъ fъveaŭ a nresunune unŭ tablou minunatŭ, unŭ kanod' onerъ a nenelulуĭ marelуĭ Rafaelŭ. Eŭ bine! domnilor, dune ve omoriiŭ doъ ore dîndŭ brangulŭ aveleĭ femeĭ, kare mъ kiema ne nume, kъsnindu-mъ a o kunoaute, mъ nomeniiŭ ku unŭ ostrogat de boerŭ bътrînŭ kъ se anronie de noĭ, mi ku o nove kam rъguuitъ se adresъ kътre maskъ într'avemtĭ termenĭ.

— Браво съ, керамо, зіѵеаї къ емтї болнавъ ші къ нъ вії астъ сеаръ ла балъ?

— Ласъ-мъ 'нпаче, домнъле, ръспънсе домино розъ; нъ те къноскъ.

— О съ мъ къноштї, керамо, зисе бътрînълъ врапг-ътап, ші не întoarse спателе аместекîндъсе în микъл нъмъръ де оамені каре ъмплеа о парте а сълії.

Дъпе ънъ мінътъ де тъчере, домино меъ розъ, се скълъ, ші черîндъ-мї скъзе къ требъіа съ мъ пъръseаскъ, скоасе ънъ мікъ съспінъ, мъ стрînse de mînъ ші пері, зікîндъ-мї la реведере пентръ а доъа сератъ.

Абіа рътъseіъ сингъръ ші о маскъ în костъмъ де кълъгъріцъ окъпъ локълъ домінъ лъї розъ.

— А! тъ фаѵї infidelітъцї, îmї зисе маска.

— Нічї декът, маїкъ кълъгъріцъ, її ръспънсеіъ.

— Че ворвеаї дар нъ доамна К...

— Еъ...

— Ачеа дамъ къ димино розъ....

— Нъ о къноскъ.

— Ера еа.

— Нъ-і ам къноштінца... ші домино розъ...

— Еї бине!

— Îmї зічеа не нъме.

Кълъгъріца лешінъ де рîсъ, ші еъ рътъseіъ ъімітъ de мълта ілаrітате а еї, dar въzîndъ-мъ în înkъrkътъrъ, ші невrînd a мъ nedensi маї мълтъ, еа мъ лъ de mînъ ші-мї зисе:

— Нъ te съпъra de рîсълъ меъ; 'цї воіъ енлика тотълъ.

Мъ апропіаіъ маї мълтъ de маскъ ка съ нъ фімъ аъзіцї de чеї че не înkонцізра, ші кълъгъріца меаînчепъ аст-фелъ.

— Не кînd шедеаї de ворвъ în канълъ съліі desпre orkestrъ къ ънъ алтъ-јъне, domino розъ шедеа лîнгъ мине, нъ денарте de воі. Еа мъ întrebъ daka кънощтеамъ не комнаніонълъ тъъ, ші еъ її спъseіъ къ нъмаї не тіне те ціамъ; дъпе кîте-ва моменте, мъ ръгъ съ-і даъ есплікацііле требъінчоасе desпre тіне, la каре мъ гръbііъ а о satisфаче; її спъseіъ мълте лъзде каре ноате нъ ле аї меритатъ.

— Îцї мълцъмескъ de бънътате, маїкъ кълъгъріцъ; ші че конкізї dintr'aчеаста?

— Іатъ кът domino розъ цї а ціътъ нъмеле.

— Dar тъ мъскълицъ, кът îlъ ціті не al еї?

— О бръцаръ че ноартъ la mîna dreaптъ кв літерile К. В. м'а фъкът съ-мї бъпъескъ; ші ка съ мъ асігъръ ші маї біне, везї не ачелъ омъ скъртъ, гросъ ші носомоцітъ, ачела е бърбатъл еї; м'амъ дъсъ ші l'amъ întrebatъ de небастъ.

Кълъгъріца îmї арътъ не Домнъл че въ спъseіъ къ тратъ не domino розъ de керамъ.

— Еї бине! зіseіъ.

— Бietълъ бърбатъ, фъръ съ ціе, îmї спъse

kъ n'a вenitъ, kъ era boînaвъ kвkoana, dar eъ krezînd kъ вrea sъ-î nъstreze inkognito, îlъ rвgaiъ sъ-mî dea braŋвlъ ka sъ-î o arъtъ. Elstъrвi însъ kъ n'a вenit, mi ajвnse kiar sъ o jвre aveasta, dar eъ stъrвiiъ mi maî mвltъ sъ-mî dea braŋвlъ, mi mtiî, kъ femeile sînt maî rъъ de kît skaiвl kînd îmî nronвnъ ve-ва; fъkвiъ în sfîrmitъ ne bietвlъ omъ, kв вoe fъrъ вoe, sъ mъ ia la braŋъ, mi dвne treî întorsвrî въ gъsirъmъ mezînd ne banka aveasta.

Elъ rъmase înkremenit mi mвtъ, îmî lъsъ braŋвlъ mi вeni sвre вoî.

— Awa dar tв-mî aî strikatъ ferivirea, ziseiъ rîzîndъ.

— Mî era milъ de tine kъ-ŋî nerdeaî seara kв o femee ve nв merita....

— Aî! maskъ meriŋî tв oare maî mвltъ?

— Aveasta nв o beî mti, dar....

— Eî bine! ziseiъ kam ofensatъ, de mi nв amъ въzвt-o nivî odatъ, dвne snвsa ta, dar avele miînî delikate? avea talie finъ? avea neliŋъ minвnatъ?

— Minвmile, zise kъlвgъriŋa mea, astвnъ armivele ve învenъ a se вedea la bътrineŋe ne la înkeetвrile miînilor, talia formatъ de korsetвl kв kare se strînŋe mi se sвgrвmъ, se sвŋŋiazъ kв ajвtorвlъ nemînkъrii; kreŋвrile mi sbîrvitвrile se astвnъ kв abвrъ de oŋetъ ne kъrъmidъ kaldъ, se notribeskъ nrin dresъ, mi li se traŋe, auterпътвrъ de иdrъ *à lamode*, de jвrî kъ e вna din vele mante minвnî ale lвmiî.

— Nв krezъ, maskъ, îî rъsnвnseiъ.

— Tв krezî noate kъ-ŋî borbeskъ din ŋelosie, zise kъlвgъriŋa, iatъ dar вnъ amikъ altъ kare o kвnoamte mi kare-ŋî ва snвne maî bine; mi anвkînd într'adevъrъ ne вnъ amikъ alъ meъ de minъ, îlъ trase snre noî, mi-lъ rвgъ sъ-mî dea esnlikaŋii trebвinvoase asвnra nebesti bътrînвlвî ostrogot.

Toate kîte îmî snвse într'aveasta amikвlъ S. eraъ ast-felъ kвm mi le snвsese mi kъlвgъriŋa, kв adъoŋire kъ doamna K. era în вîrstъ de natrв-zevî mi vinvî de anî, kъ avea вnъ nasъ bвbosъ mi romв ka вnъ bвjorъ, dovъ fete mъritate, mi afarъ de veî-alŋî konii maî mъrвnŋî, are mi вnъ bвiatъ kare kвrta de fokъ maî ne toate mъsvile într'avea searъ.

Amikвlъ S. nъrea nrea iniŋiatъ în toate sekretele damelorъ; totъ elъ îmî arъtъ altъ damъ în domino negrв, doamna... kare, dвne snвsa lвî, era nrea nasionatъ dвne вnъ grekъ ne kare-lъ la nrokonsitъ mi la arвnkatъ în lвme.

În sfîrmitъ ka sъ kвrmъmъ borba, întrebъ ne amikвlъ meъ, de mtia kare era kввsa de nв era lвme mвltъ într'avea searъ la balъ.

Ilentrв kъ întrenrinvъtorвlъ avestвî balъ, arînd sъ atragъ la învenвtъ maî mвltъ lвme, mî-a nвmitъ

balъlъ velъ maĭ nobilъ, ші akъm, kъ toate sътele de bilete împărţite gratis, abia binъ kîţĭ vezĭ.

Mъ skălaiŭ din lokălъ meŭ ne kare-lъ vedaiŭ ănorъ mъsvĭ kare mĭ zise în franţozeşte: êtes-vous bon de nous ceder votre place; (emţĭ bănъ ka sъ ne dăĭ lokălъ dămitale) mъ întîrtiiŭ năţinъ prin salъ, mъ fiksaiŭ în nivoare în drentălъ nasaţiălăi mъsvilorъ, ka ănъ ţeneralъ kare fave rosista trănelor sale, ші toatъ nobila frămăseţe, defila ne dinnainte-mĭ. Maĭ mălte mъsvĭ îmĭ deterъ kănoştinţъ, în diferite limbĭ, afarъ de vea naţionalъ.

Ună mъ întrebъ: Sind sie allein gekommen? (singărъ aĭ venitŭ)?

Alta iar îmĭ zise: qu 'a tu fait de ta gaîté? (ve-ţĭ aĭ făkăt veselia)?

Alta: bona sera, amico mio, (bănъ seara amikăl meŭ).

Alta: în fine ka sъ nă vi le demirŭ toate, îmĭ zise în limba kokinţilor: *πῶς πηγένης μὲ τὰ μυστικὰ τῶν μαχαλάθον*? kăm mergĭ kă misterele maxalalelor.

Le dideiŭ la toate kîte-ăn rъspănsŭ kategorikŭ la întrebările lorŭ, ші viindă-mĭ dorъ, treĭ kăskătărĭ konsekătive, kătaiŭ oroloţiălŭ ші kă toate kъ-mĭ arăta nămaĭ doъ-spre-zeve ore ші jămătate, văzăiŭ kъ maĭ bine arŭ fi fostŭ în natălŭ meŭ.

Salătaiŭ în gîndă-mĭ nobila adănare, ші mъ întorseiŭ prea nemălţămitŭ akasъ, promitîndă-mĭ a nă maĭ fave veea ve făkăsemŭ într'avea searъ.

Balul din sala Bossel.

Dălve e viaţa indenendentъ, viaţa avelora kare aŭ kariere ne săbordonate, saŭ venitărĭ îndestălătoare prin kare sъ-şĭ poatъ înlesni trebăinvoasele şi măsăratele plăverĭ ale vieţiĭ, şi krădŭ e traiălŭ avela kare sînt nevoiţĭ a zive: „atîrnă de kasa kătăria saŭ kătărsia,“ şi maĭ krădŭ alŭ avelorŭ nenorociţĭ kare katŭ sъ zikъ: trebăe sъ-ĭ lingăşeskŭ, daka voiŭ sъ amŭ o karierъ prin kare sъ-mĭ kîştigă nîinea kă onoare, prin mănka şi sădoarea mea.“

Kiar la balările năbline sъ vede avеastъ inferioritate a ănora şi sănerioritate a altora.

Daka balălŭ din fosta salъ Slătineanŭ, n'arŭ fi fostŭ din vele prea nobile, aĭ fi văzătŭ poate ănŭ maĭ mare nămărŭ de oamenĭ într'însălŭ, kăvĭ fie-kare în timpălŭ karnavalălăĭ katъ sъ petreakъ, sъ se amăze, sъ ăite traiălŭ ordinarŭ.

Iatъ kăssele kare tragŭ maĭ ne toţĭ nobilĭĭ şi nobilamiĭ de mîna a doăa, a treia, a patra, a cinvea şcl. şi ne toţĭ bărţesiĭ, împreănă kă klasele voioase şi libere şi ne toţĭ veĭ kă profesiĭ liberale, la balăl din sala Boselŭ.

La balălŭ Boselŭ, lămea e veselъ şi voioa-

sъ; linseшte etiketa, însъ nъ ші bъna kъвііnцъ. Fie-kare omъ, fie-kare jъne, îшї mъsoarъ вorbele dъne вorbele konвorbitorъlъї saъ konвorbitoareї sale; mъzika, adevъratъ sъbt ordinele D-lъї Wiest, înkîntъ serata; ші fie-kare omъ, de orї че treantъ, de orї че noziцie soчialъ, îшї aflъ mъlцъmirea че a вenitъ s'o kate la unъ balъ maskatъ în timpъlъ karnaвalъlъї.

Amъ gъsitъ aiчї o mъlцime de amiчї, am kъnoskъtъ mъlte mъsчї, m'amъ amъzatъ de minъne, ші la treї ore trekъte, kъ mъltъ пъrere de rъъ, amъ пъrъsitъ aчestъ balъ, unde domnea чea maї bunъ ordinъ, fъrъ frikъ ші sfialъ.

Iatъ balъlъ de пreferinцъ, dъпъ пъrerea mea, iar de вreцї sъ штiцї ші desпre чele-alte, de вreцї sъ aвeцї idee ші desпre balъrile de a 2-a ші a 3-a ordinъ, (daka nъ le-aцї вizitatъ de kъriositate), iъaцї пъцinъ ostenealъ ші ъrmaцї dъne mine. (Ba urma).

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE